

Л.В. Ходаба, здоб. ОС «магістр» (ТДАТУ, Запоріжжя)

Л.А. Сахно, канд. екон. наук, доц. (ТДАТУ, Запоріжжя)

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПОДАТКОВУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації Україна стикається з викликами, пов'язаними з адаптацією податкової політики до міжнародних стандартів. Глобальні інтеграційні процеси вимагають змін у фіскальному законодавстві, оскільки економічні зв'язки між країнами стають тіснішими. Глобалізація також сприяє впровадженню нових технологій, що зумовлює необхідність адаптації податкових політик, зокрема в цифровій економіці, для забезпечення прозорості і справедливості системи.

Податкова політика України визначає механізми формування фіскальних надходжень і впливає на розвиток підприємництва. Система включає пряме та непряме оподаткування, зокрема податки на прибуток, ПДВ та акцизи. Адаптація до міжнародних стандартів, таких як BEPS, вимагає реформ для підвищення прозорості процедур і покращення адміністрування податків.

Проте, українська податкова система стикається з проблемами, зокрема високими ставками податків і складністю адміністрування, що негативно впливає на інвестиційний клімат. Загалом, адаптація податкової політики до глобальних процесів є важливим кроком для забезпечення економічної стабільності та конкурентоспроможності України, що ілюструє рисунок 1.

Рисунок 1 - Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2024 р.

В умовах глобалізації податкова політика України орієнтується на оптимізацію джерел надходжень для забезпечення стабільності бюджету. Основні джерела доходів державного бюджету України в 2024 році відображають важливість податків на товари та послуги, зокрема податку на додану вартість (ПДВ), який разом з надходженнями від імпортованих і вітчизняних товарів становить значну частину бюджетних надходжень (15,6% і 9% відповідно). Податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств також є суттєвими джерелами, надаючи 10,4% та 10,1% до загальної скарбниці.

Неподаткові надходження, включаючи доходи від власності та підприємницької діяльності, складають 23,9%, що свідчить про зростаючу роль альтернативних джерел доходів, окрім класичних податків. Акцизні податки — як на вироблені в Україні товари, так і на імпортовані підакцизні товари — разом забезпечують 6,7% доходів бюджету. Додатково, інші податки та збори і рентні платежі на природні ресурси, кожен із яких становить 1,8%, залишаються важливими компонентами бюджетної системи.

Така структура доходів дозволяє Україні залишатись гнучкою у відповіді на економічні виклики та водночас адаптуватись до вимог міжнародного співробітництва, зокрема в інтеграційних процесах з ЄС.

Важливо також врахувати, що глобалізація супроводжується новими викликами, такими як ухилення від сплати податків і трансфертне ціноутворення. Підприємства, які працюють на міжнародному рівні, можуть використовувати податкові лазівки для зменшення своїх зобов'язань, що негативно впливає на податкову базу України.

Крім того, зміни в міжнародній економічній політиці, такі як нові правила у сфері оподаткування на глобальному рівні, можуть потребувати від України швидкої реакції та адаптації податкової системи. Наприклад, впровадження глобальних стандартів оподаткування вимагає від держави зусиль щодо їх імплементації та контролю.

У таблиці 1 представлено порівняльний аналіз податкових ставок в Україні та країнах ЄС, що дозволяє оцінити відмінності у податкових системах. Вона містить дані про ставки податку на прибуток, податку на додану вартість (ПДВ) та акцизів, які варіюються від країни до країни.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз податкових ставок в Україні та країнах ЄС

Країна	Податок на прибуток (%)	ПДВ (%)	Акциз (%) (в середньому на підакцизні товари)
Україна	18	20	5-30
Німеччина	16	19	20-60
Франція	25	20	15-70
Польща	19	23	10-50
Угорщина	9	27	15-65
Люксембург	17	17	10-40

Ця таблиця ілюструє, що в Україні податок на прибуток становить 18%, що нижче, ніж у Франції (25%) і Польщі (19%), але вищий за угорський показник (9%). Також варто відзначити, що ставки ПДВ в Україні становлять 20%, що є конкурентоспроможним у порівнянні з країнами ЄС, проте акцизні ставки можуть варіюватися, впливаючи на споживчі ціни та інвестиційний клімат.

У контексті глобалізації податкова політика України має потенціал для розвитку. Україні потрібно продовжити адаптацію податкової системи до міжнародних стандартів, імплементуючи кращі практики, зокрема для запобігання ухиленню від сплати податків. Важливо модернізувати адміністрування податків через електронні сервіси для спрощення взаємодії з платниками.

Перспективи також пов'язані з укладенням нових міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування, що може залучити іноземні інвестиції. Активний діалог з міжнародними організаціями сприятиме впровадженню ефективних політик.

Стратегічний підхід до формування податкової політики в умовах глобалізації забезпечить Україні стабільний економічний розвиток і посилить її позиції на міжнародній арені. Необхідно зосередитися на створенні конкурентоспроможної та прозорої податкової системи, що відповідає сучасним викликам.

Отже, можна дійти висновку, що глобальні інтеграційні процеси мають значний вплив на податкову політику України, створюючи як нові можливості, так і виклики. Адаптація податкової системи до міжнародних стандартів є необхідною для залучення іноземних інвестицій і покращення бізнес-клімату. Важливо забезпечити прозорість фінансових операцій, удосконалити адміністрування податків та запровадити інноваційні рішення, які відповідатимуть вимогам цифрової економіки.

Аналіз податкових ставок в Україні та країнах ЄС свідчить про необхідність реформ, що можуть підвищити конкурентоспроможність української податкової системи. Впровадження спеціальних податкових режимів для нових технологій та стартапів, а також укладення міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування, є важливими кроками на шляху до модернізації податкової політики. Загалом, стратегічний підхід до реформування податкової системи дозволить Україні забезпечити економічну стабільність і посилити свої позиції на міжнародній арені.

Інформаційні джерела

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Світовий банк. Звіти про розвиток України та аналіз економічної ситуації. URL: <https://www.worldbank.org>
4. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Дослідження з тематики оподаткування та міжнародної економіки. URL: <https://www.oecd.org>